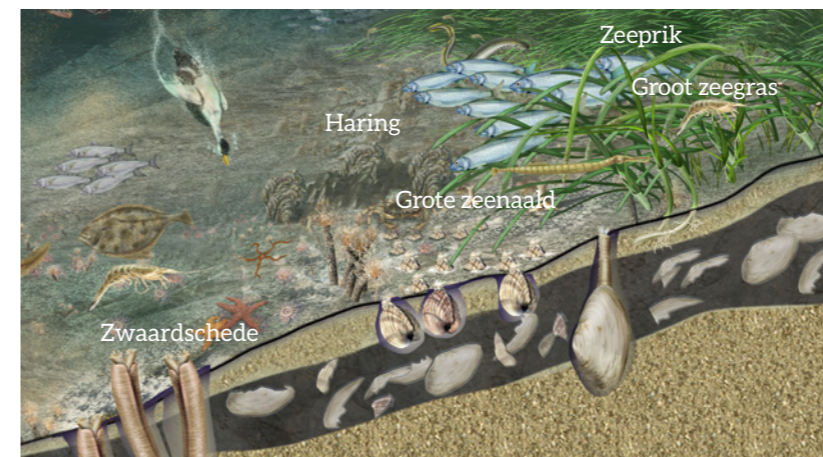
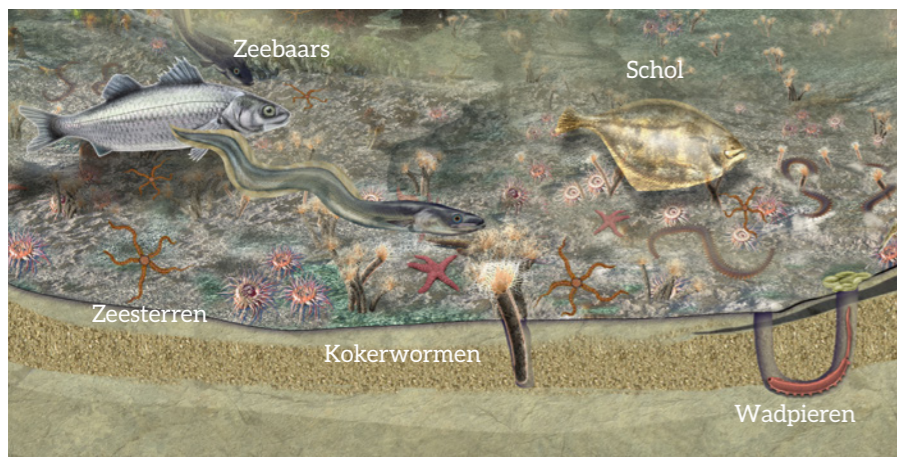

Beleef de duisternis

- Je ogen hebben minimaal 20 minuten nodig om zich aan het duister aan te passen, dus vermijd helder (kunst)licht, zoals bijvoorbeeld je mobiele telefoon. Hoe langer je in het donker bent, hoe meer je gaat zien.
- De beste periode om sterren te kijken is bij 'nieuwe maan'. Hierdoor heb je geen last van het maanlicht en zijn ook de zwakkere sterren zichtbaar!
- Ontdek in activiteitscentrum Lauwersnest in Nationaal Park Lauwersmeer de geheimen van de nacht en wordt een ster in de duisternis.
- Met (gratis) apps ontdek je nog meer: Star Chart, Star Walk 2 en andere.
- Het mooist kan je op Terschelling van de sterrenhemel genieten in het duingebied aan de noordzijde van het eiland.
- In Nationaal Park Lauwersmeer ligt het donkerste fietspad van Nederland.

3D-illustratie van de onderwereld in de Waddenzee. De afbeelding is gemaakt door Nicolle R. Fuller van Sayo Studio in opdracht van het Programma naar een Rijke Waddenzee en de Waddenvereniging. De tekening is gemaakt in samenwerking met de Universiteiten van Wageningen en Groningen, het NIOZ, Bureau Waardenburg, Stichting de Goede vissers en het Alfred-Wegener-Instituut.

Onzichtbaar Wadden

Heel veel mensen genieten ieder jaar van de stilte, de ruimte en de overweldigende natuur in het Waddengebied. Vogels en zeehonden zijn de grote blikvangers. Maar andere typische Waddenzee-waarden vallen ons minder op. Wie is er nu buiten als het echt donker is? En de natuur onder water lijkt een verborgen wildernis.

Fundament van het Wadden-ecosysteem

Onder water ligt de basis van de bijzondere natuur in de Waddenzee; het fundament. De bodem van het Wad is vol leven. Dat heeft te maken met het relatief ondiepe, twee keer per dag wegstromende water. De zon bereikt makkelijk de zeebodem. Dat leidt tot groei van algen en plankton en dat is voor veel bodemdieren de hoofdmaaltijd. Die bodemdieren zijn weer voedsel voor dieren hogerop in de voedselketen.

Onderwaternatuur aan het licht

Onder water bruist het van het leven, maar het is er vaak troebel door opgewoeld zand. Bij laag water is al wel het nodige te zien; krabben, wadslakjes, een bot, half ingegraven

in het zand. Ga je dieper, dan kom je in de wereld van de onderwaternatuur. Vissen zoals de zeebaars, harder en haring, een platvis als de schol of de bot, prima voedsel voor de zeehond. Of de zeenaald, familie van het zeepaardje. Op en in de bodem van de Waddenzee is ook veel leven; zeesterren, anemonen en diverse wormen. Op de wadbodem leven biobouwers, soorten die zand vasthouden en beschutting bieden voor anderen. Denk aan mosselen, oesters en kokerwormen. Ook leven er biobrekers, soorten die de wadbodem losser maken, zoals de wadpier en de kokkel.

Sterren stralen

Echte duisternis wordt steeds zeldzamer, omdat overal in de wereld de nachtelijke verlichting toeneemt. Vanuit de ruimte gezien, hoort Nederland 's nachts bij de felst verlichte gebieden van Europa. Nu er steeds minder plekken zijn waar we nog echt van

de nachthemel kunnen genieten, waarderen we de waarde van een donkere nachthemel steeds meer. De Waddenzee is één van de donkerste plekken van Nederland. Hier kun je genieten van echte duisternis en van een fonkelende sterrenhemel. Wist je dat je volledige sterrenbeelden kunt zien zoals Orion? En soms zelfs het Noorderlicht?

Dark Sky Werelderfgoed Waddenzee

Sinds 2015 is natuurgebied De Boschplaat op Terschelling het eerste Dark Sky Park in Nederland. In oktober 2016 volgde Nationaal Park Lauwersmeer. Een Dark Sky Park is een gebied waar het donker is, waar de duisternis behouden blijft en waar bezoekers 's nachts welkom zijn om die duisternis te beleven en de sterrenhemel te zien.

In 2016 heeft PRW samen met ruim 40 organisaties een programma opgezet wat er toe moet leiden dat er een Dark Sky

Werelderfgoed Waddenzee ontstaat en dat organisaties actief duisternis stimuleren.

Trilaterale samenwerking

De Waddenzee van Nederland en Duitsland is werelderfgoed sinds 2009. In 2014 is het deel in Denemarken ook toegevoegd. De Waddenzee is nu in zijn geheel een UNESCO Werelderfgoed. Samenwerking tussen deze drie Waddenzeelanden is van onschatbare waarde voor een veerkrachtige Waddeneconomie en een duurzame Waddeneconomie. PRW werkt samen met UNESCO, overheden en ondernemers in Nederland, Duitsland en Denemarken om tot een trilaterale samenwerking te komen waarbij we concreet werken aan het vergroten van de bewustwording en partijen uitdagen om fysieke maatregelen te nemen om de beleving van de nacht te versterken.

PROGRAMMA NAAR EEN RIJKE WADDENZEE

Het Programma naar een Rijke Waddenzee (PRW) werkt aan een veerkrachtige Waddeneconomie en een duurzame Waddeneconomie. Door het gebied centraal te stellen en tussen en naast de verschillende partijen te werken, wil PRW middels vier rollen (uitdagen, aanjagen, ontwikkelen en verbinden) samen met alle betrokkenen transities in beweging brengen. Samen op weg naar een rijke Waddenzee voor mens en natuur!
www.rijkwaddenzee.nl @rijkwaddenzee